

ОЛЬГА КОВИЛЯНСЬКА.

ЧЕРЕЗ МОРЕ.

НАРИС.

День із самого поранку ясний.

Такий ясний і соняшний, що небо, звичайно в погожі дні синє-синє, відбило ся в морі чистою блакитю. І тому море синє, і сріблом мерехтить по верха, і погідне, і бутне. Хвилі його жемуть одна одну до берега, грають весело і умовляють ся шумливо що разу і що дня гнати так весело.

Дві білі мєви сидять на березі і перечать ся. Більша й менша.

— Я мушу перелетіти море! — каже більша, т. є. він. — Мушу перелетіти конче! Мені треба усісти на високій скалі на другім березі моря. Кажуть — відти такий вид, якого ми тут на морі не маємо. І кажуть, хто раз там залетить, звідти ніколи більше не може вертати. Значить, треба рішитись на все: або тут, або там. А я хочу туди!

— І я хочу туди! — каже менша мєва.

— Ні, — каже, — ти лиши ся тут!

Вона наїжила пірця в гніву, образилась.

— Я також хочу летіти з тобою через море і сісти на ту скалу, що й ти! Я мєва, як і ти!

— Та що з того, що мєва?

І більшу мєву взяла лютість, і вона збила сердито крильцями. — Нещасна, — каже, — глянь лише на свої крила! Де ти годна перелетіти отсе страшне море! Чи думаєш, що воно буде

все таке погідне, як тепер? Чи думаєш, що сонце буде все так сяяти, як тепер, і полет через море, то так як твоя гра понад море, що доти літаєш, доки схочеш, а потім назад? Ні! Коли рішиш ся раз перелетіти його, то знай — повороту більше нема! І знай, що хвиля заглядати-меш смерти в очи! Я з тобою не хочу компанію тримати! Загинеш як раз по середині лету, і що тобі з того за хосен? Шукай собі иньшого товариша, а я полечу сам! Бувай здорова!

Здіймив ся й полетів.

Зажурена й смутна остала ся менша мewa на березі; зажурено й сумно оглядає свої крильця і видить: вони в неї геть-геть слабші й менші, як у більшої. Потому поглянула на море — воно широке, безмежне, пусте; поглянула в далечінь, де летючи блистіла сріблостою стрілкою більша мewa, — розіпнула тужливо й широко свої крильця і пустила ся й собі через море летіти за більшою.

Летять...

Між ними простір, а під ними море. Грає й грає... Грізно грає, не до сьміху та його гра.

— Ти за мною? — кличе більша.

— За тобою.

— На скалу летити?

— На скалу лечу.

— Нещастє! Але знай — каже їй — я там не товариш твій, я сам собі до скали лечу!

— Ні, ні, — каже вона, — я не товаришка твоя — сама собі до скали лечу.

І летять далі...

Сильнійша високо і рівно понад морем, мов за ниткою в просторі, мов срібна стрілка жене. Жива, невтомима і сильна купає білу грудь у сьвіжому повітрі. Вона дивить ся далеко і високо вперед себе, мірить віддаль острим оком, відки замаєчить-замріє скала...

А слабша летить нерівно. Раз низше, раз висше. Раз скорше, раз повільнійше. За низько над глибиною, щоб глядіти в висоту, а хоч і підійме головку, то дивить ся, куди звертає більша. Потім знов тоне зором у глибінь. Тут і там бризкають зимні краплі бутної хвилі на неї і пригадують, що вона летить над водою.

Від часу до часу обертаєть ся до неї більша і кличе напам'яючи:

— Знай, що там я не твій товариш, що сам собі до скали лечу!

— Ні, ні, — каже вона, — я не товаришка твоя — сама собі до скали лечу!

І знов летять. Наперед більша, а геть-геть за нею слабша. Сонце то сходить, то заходить, а дні міняють ся з ночами, а під ними змінюєть ся в своїм руху і море.

— Ти все за мною? — кликнула раз більша летячи до меншої.

— За тобою.

— Не вертаєш?

— Не вертаю.

— Так знай, я не бачу тебе. Простір той такий широкий передо мною, що конче пожре твої сили, він чим раз більше і більше займає мій ум і мене. А далеко, глибоко виринає з імлі як із мрій скала, що жену до неї.

— А я знов бачу глубінь, — відказала слабша. — А в глубині бачу смерть. А коло смерти бачу небо. А між смертю й небом — тебе.

— Так не вертаєш?

— Не вертаю.

Він збив крильми.

— Так памятай, — каже їй, — що все не товариш я твій, що сам собі до скали лечу.

— Ні, ні, — каже вона, — я не товаришка твоя, я сама собі до скали лечу.

І дальше летять.

Хто думав, що море все погідне і веселе, все без погрози і не прибирає страшного виду, той страшно помилив ся, бо воно змінюєть ся. З погідної, веселої поверхні, блискучої иноді сріблом, що переливаєть ся з синяви в зелень, схопила ся буря. Небо почорніло, вітер фурією розіграв ся, а море розревівшись ревом велетня стало шаліти. Горою здіймають ся хвилі. Одна садить ся верх другої, котить ся, розбиваєть ся. І знов у гору, і знов у глубінь. Тут гинуть, там виринають. А розшаліла біла піна кипить по хребтах скажених хвиль, сама себе розриває.

Шум... стогін... пекло якесь під почорнілим небом. А над усім тим — мери.

Одна одної не бачить, не чує. Одна з одною не стрічаєть ся. Їх обох розділює простір, а під обома горе.

Більша — з натугою всіх сил протирає воздух, лише на силу вдержуєть ся в висоті. Ся буря ще більше як страшна. Такої бурі вона ще не переживала. Вона лише тепер пересвідчуєть ся, що се таки правдива морська буря. Однак що стало ся з тою нещасливою, що з нею? Потонула...

— Де ти? — кликнула жалісно. — Тонеш? Чи вже потонула?... І вийде, що я винен твійому горю! А я-ж виразно казав: — Я там не товариш твій, а сам собі до скали лечу!

І слухає — відповіді нема.

— Де ти? — кликнув у-друге.

Знов ніякої відповіді... В долині кипіло море, переливались води, там розносилась піна, клублячись дикою гривою по кожній хвилі; однак здавалось, як раз поміж божевільними хвилями саме зпосеред пекла добувались крапельки згука: — Я тут!

— Низько понад морем? Бо я геть у висоті, далеко від того пекла!

— Ні, я над глибиною. Я пізнаю пекло. На крилах моїх уже смертельний піт; я може й зараз загину. Вже я не лечу власною силою, мене вже сам вихор несе!

Перша. — А що я казав?... Тепер я не винен! Я не товариш твій, я сам собі до скали лечу!

— Ні, ні, — кличе вона, — я не товаришка твоя, сама через пекло лечу!

Потім уже більше нічого... Вгинала дика буря слабі крила і грала ся з їх силою. Раз підкидала високо над глибиною, раз низько несла над піною. Врешті втихомирила ся і кинула свою дику гру.

Долетіла сильна мева до своєї скали. Сіла на вершині і видить: отся скала, що вона до неї долетіла, се скала смерти... І зівяли нараз сильні крильця, сама смертельно здригнула ся... Кілька хвиль пізнійше, як і слід слабшим, надлетіла слабша. Як раз коли сильний конав... — Добре, що прилетіла еси сюди, — каже він, — бо вже сам по сім боці не згину!

— Добре, що не лишилась я там, — каже вона, — сама по там тім боці не згину!

— Але розумій, — каже він їй, — що хоч я не товариш твій, та в смерть я тебе не беру!

— Ні, ні, — каже вона, — я не товаришка твоя, і в смерть уже сама полину!

19 марта 1902.